

Teravilja töötleva tööstuse ülevaade I poolaasta 2011

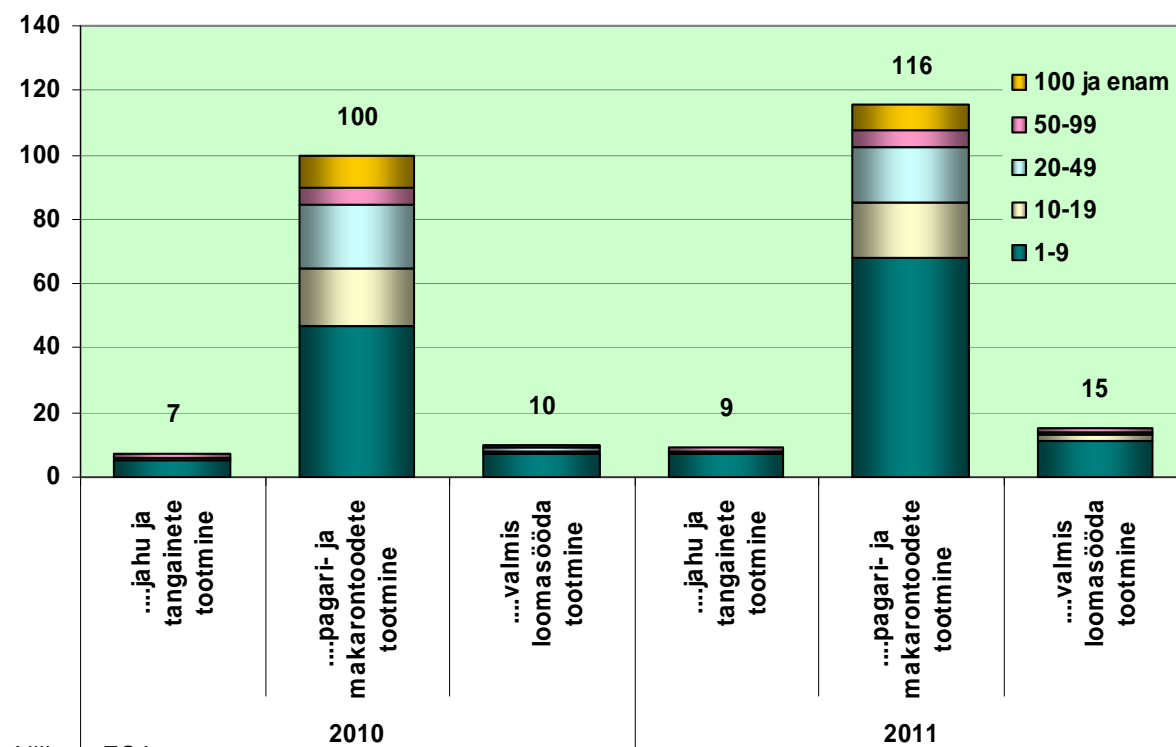
Teravilja töötleva tööstuse struktuur

Ülevaates on käsitletud teravilja töötleva tööstuse sektorina järgmisi ettevõtteid:

- ✓ pagari- ja makaronitoodete tootjad,
- ✓ jahu ja tangainete tootjad,
- ✓ valmis loomasöödade tootjad.

Eesti Statistikaameti (ESA) kiirstatistika andmetel tegutses 2011. aasta I poolaastal **teravilja töötlevas** sektoris 140 ettevõtet¹. Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga suurenes ettevõtete arv 23 võrra, mis näitab ettevõtlusaktiivsuse suurenemist. Ettevõtete asutamist soodustas ka 1. jaanuaril jõustunud seadusemuudatus, mis kaotas osäihingu asutamisel kohustusliku algkapitali sissemaksu nõude.

Joonis 1. Teraviljasektori ettevõtete arv töötajate arvu järgi I pa; 2010-2011

Allikas: ESA

Peamiselt suurenes ettevõtete arv alla kümne hõivatuga ettevõtete ehk mikroettevõtete arvelt.

¹ Ettevõtted, mis olid aruandeperioodil finantsmajanduslikult aktiivsed (käive, kulud jne)

Pagari- ja makaronitooteid valmistasid 116 ettevõtet, millest kaks põhinesid välismaisel kapitalil (100%) ning teised olid 100% Eesti kapitalil põhinevad ettevõtted. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga vähenes pagari ja makaronitooteid tootvate ettevõtete arv 16 ettevõtte võrra.

Eestis tegutses 2011. aasta I poolaastal 9 **jahu- ja tangaineid** töötlevat ettevõtet ehk 2 rohkem kui eelneval aastal samal ajal. Neist üks ettevõtte põhines 100% väliskapitalil ning kaks olid ~50% välisosalusega.

Valmis loomasöödasid valmistasid 15 ettevõtet. Neist üks oli välisosalusega. Võrreldes eelneva aastaga suurenes valmis loomasööta tootvate ettevõtete arv viie võrra.

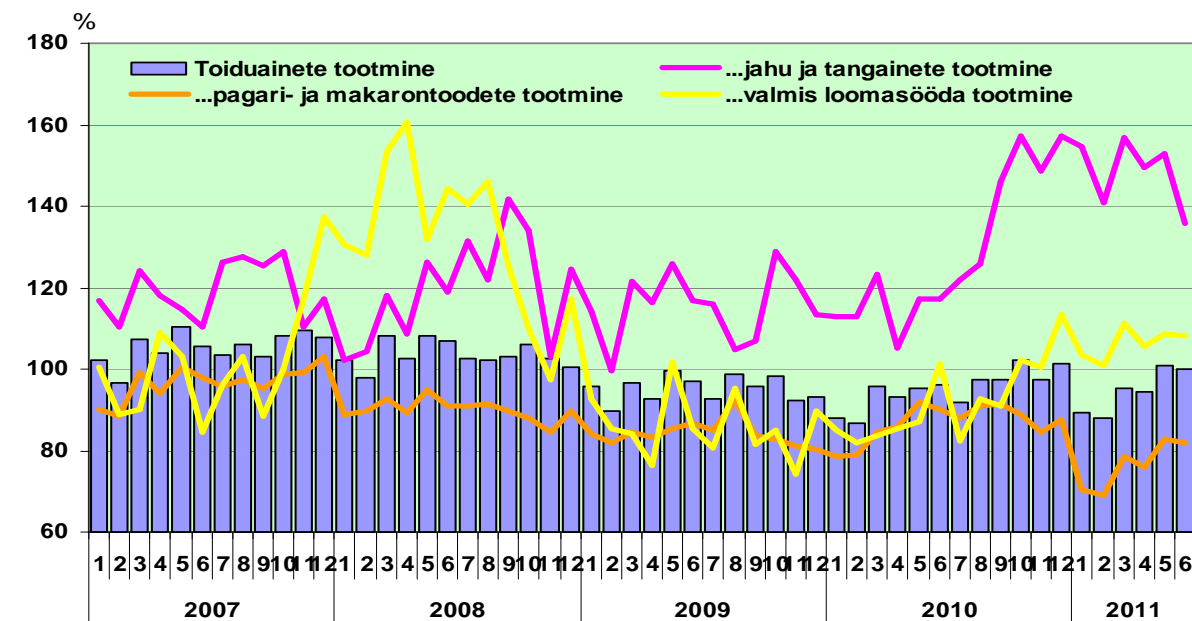
Positsioon majanduses

Eesti Statistikaameti (ESA) andmetel jätkus ekspordi ja tööstuse tõusutrend ka 2011. aasta aasta esimesel poolel, tuginedes tootmise efektiivsuse suurendamisele. Sisenõudluse püsimumist soodustas registreeritud töötuse vähenemine ja palgatulu kasv, mis tulenes suurenenud töömahust.

Eestis majandus hakkas 2011. aastal kosuma. Osaliselt tuleneb see lähiriikide nõudluse taastumisest, kuid viitab ka sellele, et Eesti ettevõtted on rahvusvahelises konkurentsisis olnud mõnevõrra edukamad ja suutnud võita turgu ka teiste riikide arvel. Selle taga on olnud ettevõtete paindlikkus ja kohanemine kriisi tingimustega, mis eelkõige on tähendanud kulude kärpimist ning tootmise efektiivsuse suurendamist.

ESA kiirstatistika andmetel toodeti teraviljasektori poolt 2011. aasta esimese kuue kuuga ~79 miljoni euro eest toodangut, millest 15% eksporditi. Teraviljasektori toodangu osakaal moodustas 2011. aasta I poolaastal töötleva tööstuse kogutoodangust 1,9% ning toiduainetööstusest 13,9%. Teraviljasaaduste eksport moodustas 2011. aasta esimesel poolaastal 6,6% toiduainete väljaveost.

Joonis 2. Toodangumahud, 2005=100

Allikas: ESA

Teraviljasaaduste **toodangu maht** 2011. aasta kuue esimese kuuga oli ~ 137 tuhat tonni, mida oli ~2% rohkem kui eelneval aastal samal ajal. Teraviljasaaduste tootmisest peaaegu poole (45,6%) moodustas segasööda tootmine, sellele järgnesid teraviljajahu (28,3%), pagaritooted (24,0%), valikpagaritooted² (1,3%) ning kõige väiksem osa oli tangainetel (0,8%).

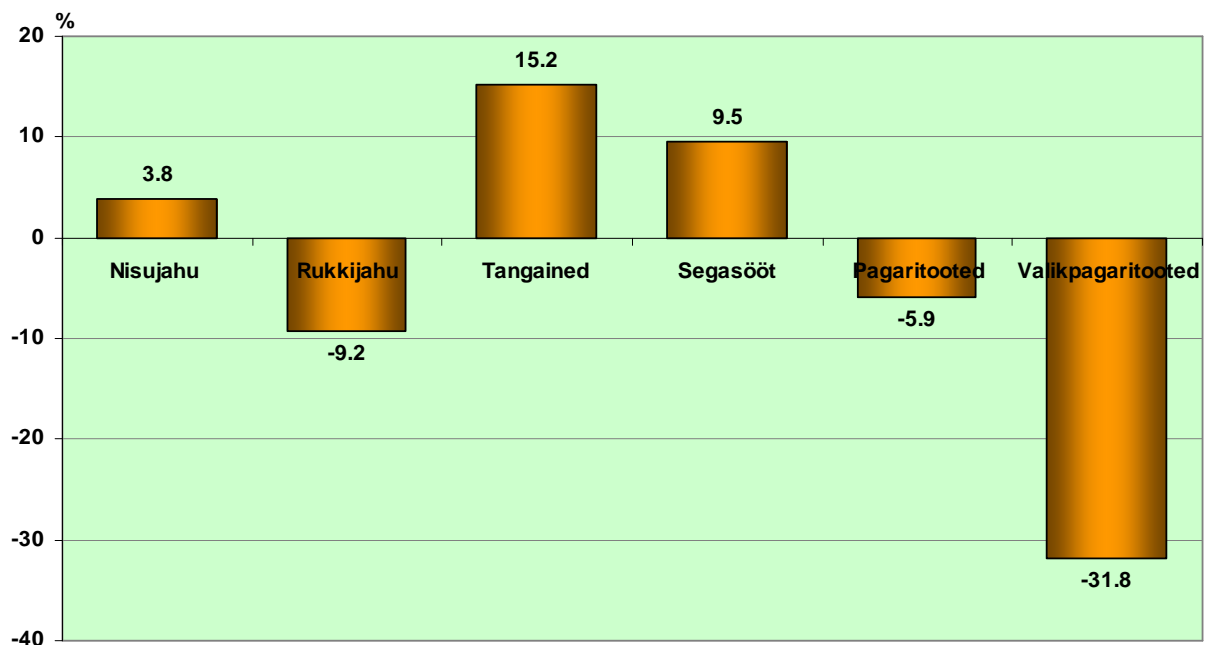
Teraviljasektoris on ekspordi osakaal toodangus kõige suurem jahu ja tangainete tootmises (~40%), mis kajastub ka toodangumahu muutuses, sest 2005. aastaga võrreldes on toodangumaht suurenenud ~50%.

Pagartööstus on selgelt just siseturule orienteeritud tegevusharu, kus ekspordile seab oma piirid toodete suhteliselt lühike säilivusaeg. Kodumaise tiheda konkurentsi tingimustes otsivad ettevõtted võimalusi oma toodete ekspordiks, põhiliselt lähiturgudele. Küpsiste ja muude säilitusainetega pagaritoodete valmistamise kogumaht on väga tagasihoidlik, kuid just neid tooteid saaks pakkuda ka välisurgudel. Pagaritööstuses oli ekspordi osakaal toodangus ~12%.

Valmis loomasööta tootvate ettevõtete ekspordi osakaal toodangus on samuti väike (~2%) ja nende toodangumahtu mõjutab sisetarbimise muutus. Sisetarbimist mõjutab liha- ja piimakarja kasvatajate ostujõud, mis liha ja piima kokkuostuhindade tõustes paraneb ja suurendab täiendsöötade vajadus.

Kuigi pagari- ja valikpagaritoodete tootmismahud hakkasid 2011. aastal tõusma, on nad ikka jäänud madalamaks eelnevate aastate tasemest. Sisendite hinnatõusust tulenev pagaritoodete kallinemine on üheks teguriks, mis vähendab nõudlust poest ostetud pagaritoodete järele ning taas on hakatud enam kodus küpsetama. Seda näitab nisujahu tootmise suurenemine ja valikpagaritoodete valmistamise vähenemine.

Joonis 3. Teraviljasaaduste tootmise muutus I pa 2010=0

Allikas: ESA

Teraviljajahu tootmine vähenes 2011. aasta I poolaastal 0,7% eelneva aastaga võrreldes. Toodetud teraviljajahust ~70% moodustas nisu- ning 30% rukkijahu tootmine. Nisujahu

² Tordid, koogid, küpsised, pirukad

toodeti 2011. aasta I poolaastal 3,8% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. Rukkijahu tootmiskaht vähenes 9,2%.

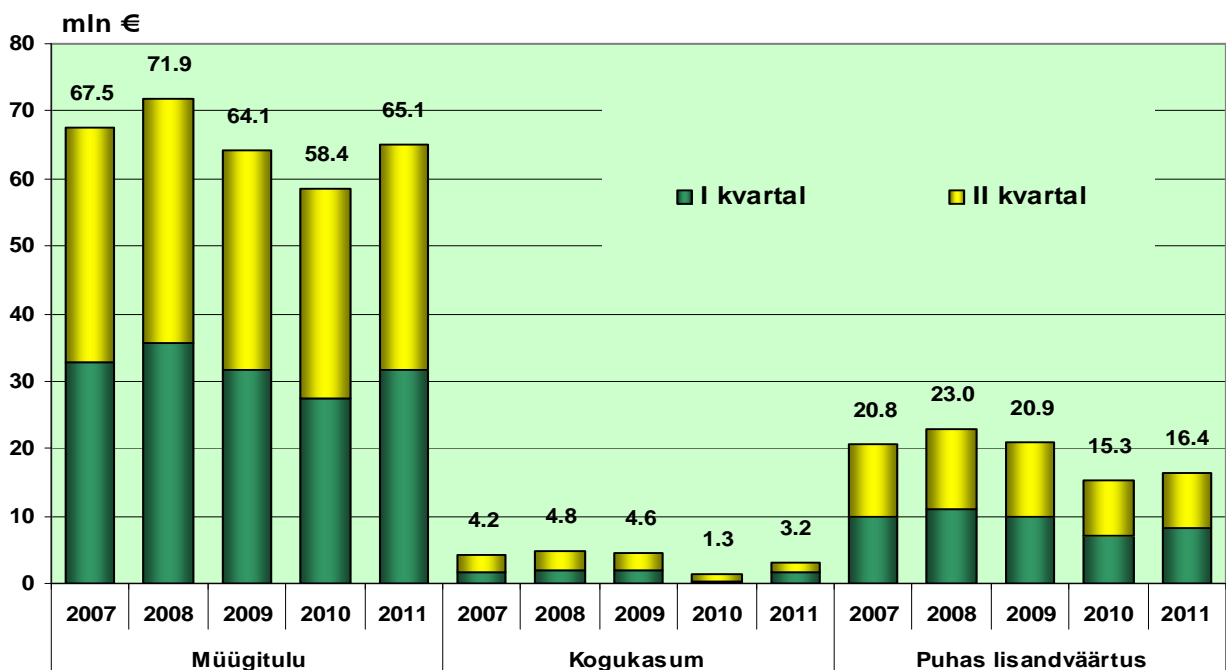
Eelmise aasta sama ajaga võrreldes vähenes 2011. aasta I poolaastal nii pagari- kui ka valikpagaritoodete tootmine, vastavalt 5,9% ja 31,8%.

Segasöötä toodeti 2011. aasta I poolaastal 9,5% rohkem kui eelneval aastal samal perioodil.

Andmekaitse põhimõttest lähtudes ei avalda ESA jahu ja tangaineid tootvate ettevõtete majandusandmeid. Selletõttu on järgnevas ülevaates vaadatud vaid pagari- ja makaronitooteid ning valmis loomasöötä tootvate ettevõtete majandustulemusi.

Sisendite hinnatõusust tulenev toodete kallinemine suurendas pagari- ja makaronitooteid valmistavate ettevõtete müügitulu. Müügitulu pagari- ja makaronitööstuses oli 2011. aasta I poolaastal 65,1 miljonit eurot, mis moodustas 10,9% toiduainetööstuse müügitulust. Võrreldes eelneva aasta sama ajaga suurenes pagari- ja makaronitooteid valmistavate ettevõtete müügitulu 11,4%. Müügitulu suurenes kuludest kiiremini ja sellest tulenes oluline kasumi kasv.

Joonis 4. Pagari- ja makaronitooteid valmistavate ettevõtete müügitulu, kogukasum ning lisandväärtus 2007- 2011 (I pa; mln €)

Allikas: ESA

Pagari- ja makaronitooteid valmistavate ettevõtete kasum oli 2011. aasta esimese kuue kuuga 3,2 miljonit eurot ehk 2,5 korda suurem kui eelmisel aastal samal ajal. Vaatamata tööjõukulude kokkuhoiule suurenesid muud kulutused- energiale ning teravilja hinnatõusu tõttu ka toorainele. Kogukasumi osatõhusus müügitulus ehk kogurentaabilus oli 5,0%, mis oli 1 protsendipunkti kõrgem kui toiduainetööstuses.

Pagari- ja makaronitooteid valmistavate ettevõtete puhast lisandväärtust oli 2011. aasta esimese kuue kuuga 16,4 miljonit eurot, mis moodustas 18,6% toiduainetööstuse poolt toodetud lisandväärtusest ning 0,2% SKPst. Võrreldes eelneva aasta sama perioodiga

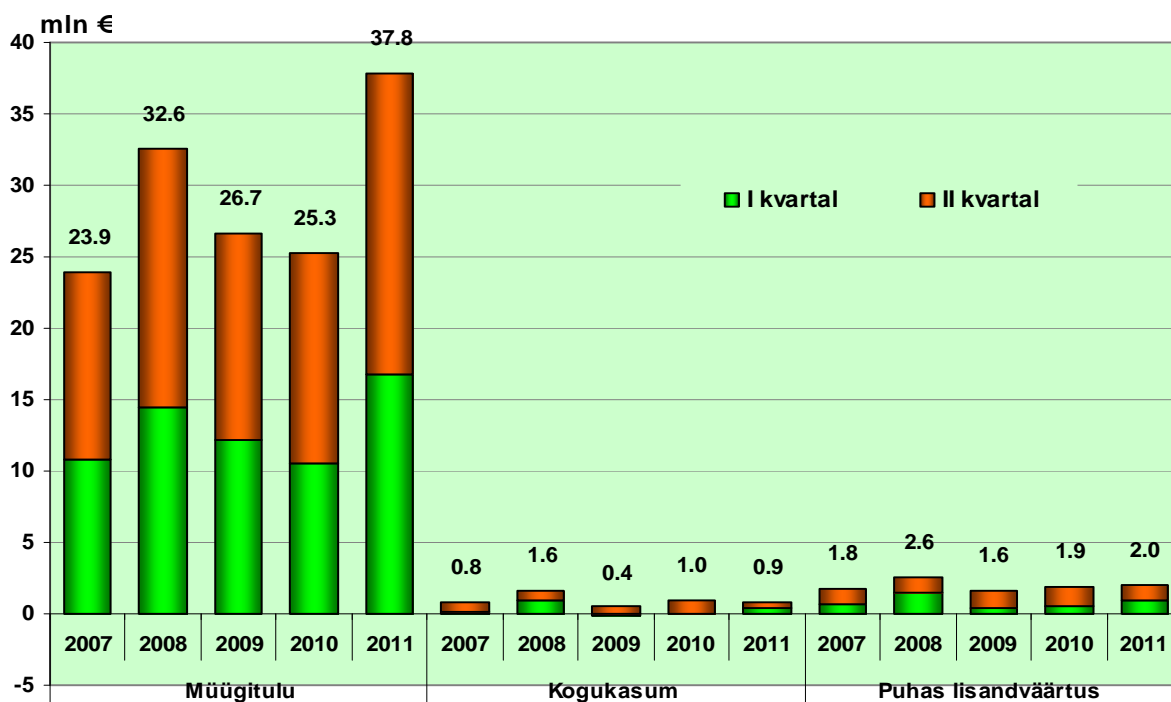
suurenen 2011. aasta I poolaastal pagari- ja makaronitooteid valmistavate ettevõtete lisandväärtus 7,6%. Lisandväärtus kasvas müügitulu suurenemise tõttu.

Valmis loomasööta tootvate ettevõtete **müügitulu** oli 2011. aasta I poolaastal 37,8 miljonit eurot, mis moodustas 6,3% kogu toiduainetööstuse müügitulust. Võrreldes eelneva aasta sama perioodiga suurenes 2011. aasta I poolaastal müügitulu 49,5%.

Vaatamata müügitulu tõusule loomasööta tootvate ettevõtete **kasum** vähenes. 2011. aasta I poolaastal oli valmis loomasööta tootvate ettevõtete kasum 869 tuhat eurot krooni, mis oli 9,7% väiksem kui eelmisel aastal samal ajal. Kulude, eelkõige sisendite hinnatõusu tulemusel, vähenes kasum. Kogukasumi osatähtsus müügitulus oli 2,3%.

Valmis loomasööta tootvate ettevõtete **lisandväärtus** 2011. aasta I poolaastal oli 1,9 miljonit eurot ehk 2,2% toiduainetööstuse lisandväärtusest ning 0,03% SKPst. Võrreldes eelneva aasta sama perioodiga suurenes valmis loomasööta tootvate ettevõtete lisandväärtus 2011. aasta esimese kuue kuuga 5,3%.

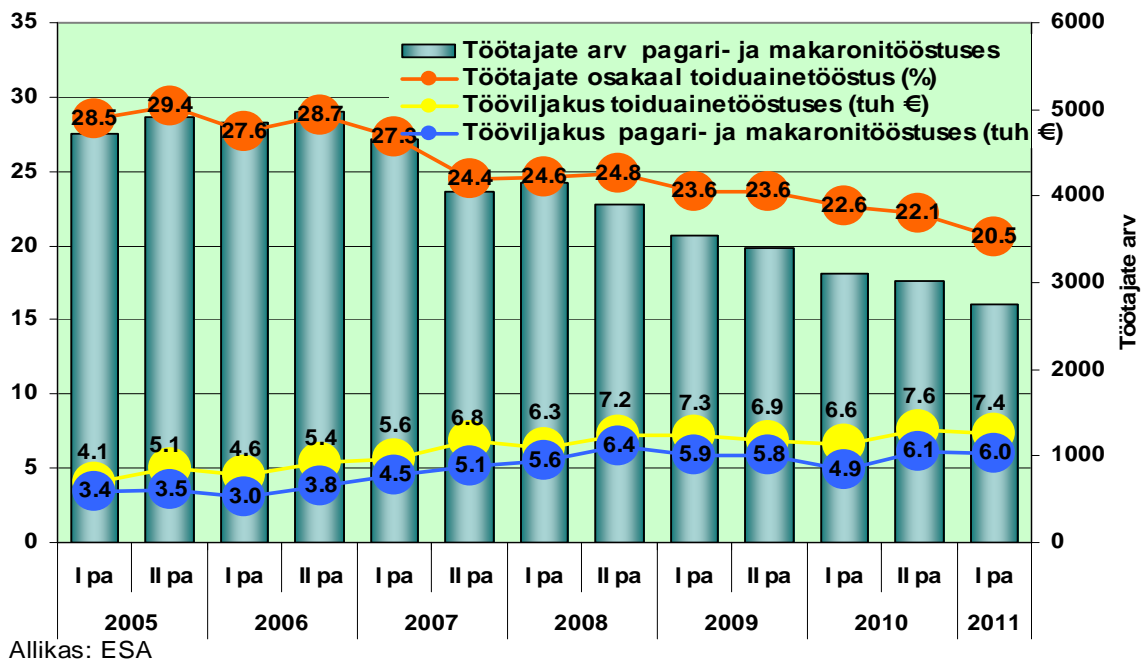
Joonis 5. Valmis loomasööta valmistavate ettevõtete müügitulu, kogukasum ning lisandväärtus I pa 2007- I pa 2011 (mln €)

Allikas: ESA

ESA kiirstatistika andmetel oli **pagari- ja makaronitooteid** valmistavates ettevõtetes 2011. aasta I poolaastal **töoga hõivatud** 2739 inimest, mida oli 360 inimese võrra (-11,6%) vähem kui eelneval aastal samal ajal. Pagari- ja makaronitooteid valmistavates ettevõtetes töötas 23% toiduainetööstuses hõivatud inimestest.

Joonis 6. Töötajate arv pagari- ja makaronitööstuses, tööviljakus lisandväärtuse alusel

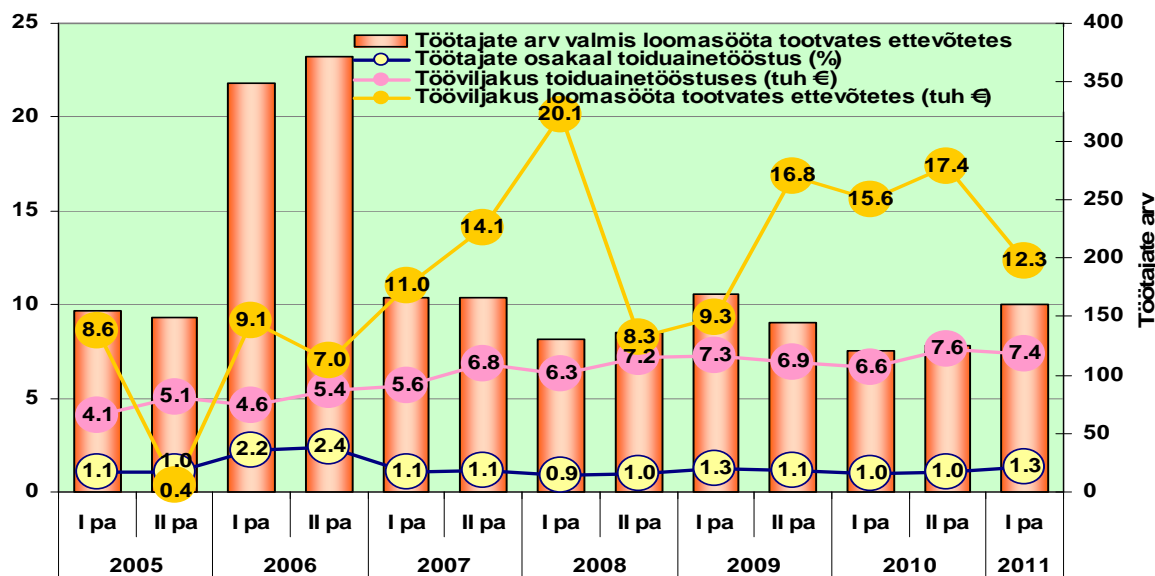

Tööviljakus inimese kohta lisandväärtuse alusel oli **pagari- ja makaronitooteid** valmistavates ettevõtetes 2011. aasta I poolaastal 6,0 tuhat eurot, mis oli 18,6% madalam toiduainetööstusega võrreldes. Pagari- ja makaronitooteid valmistavate ettevõtete töajukulu vähenes 2011. aasta I poolaastal eelnevaga võrreldes 5,6%. Töajukulude vähendamise tulemusel tõusis tööviljakus hõivatu kohta pagari- ja makaronitooteid tootvates ettevõtetes 21,7%.

Valmis loomasööta tootvate ettevõtete töötajate arv 2011. aasta I poolaastal oli 160, mida oli 34 inimese võrra ehk 27,3% rohkem kui eelneval aastal. Valmis loomasööta tootvates ettevõtetes töötas ainult 1,3% toiduainetööstuses hõivatud inimestest.

Töötajate arvu suurenemise tõttu langes **tööviljakus**. Tööviljakus hõivatu kohta oli 12,3 tuhat eurot ehk 21% madalam eelmise aastaga võrreldes, kuid 67% kõrgem toiduainetööstuse keskmisest.

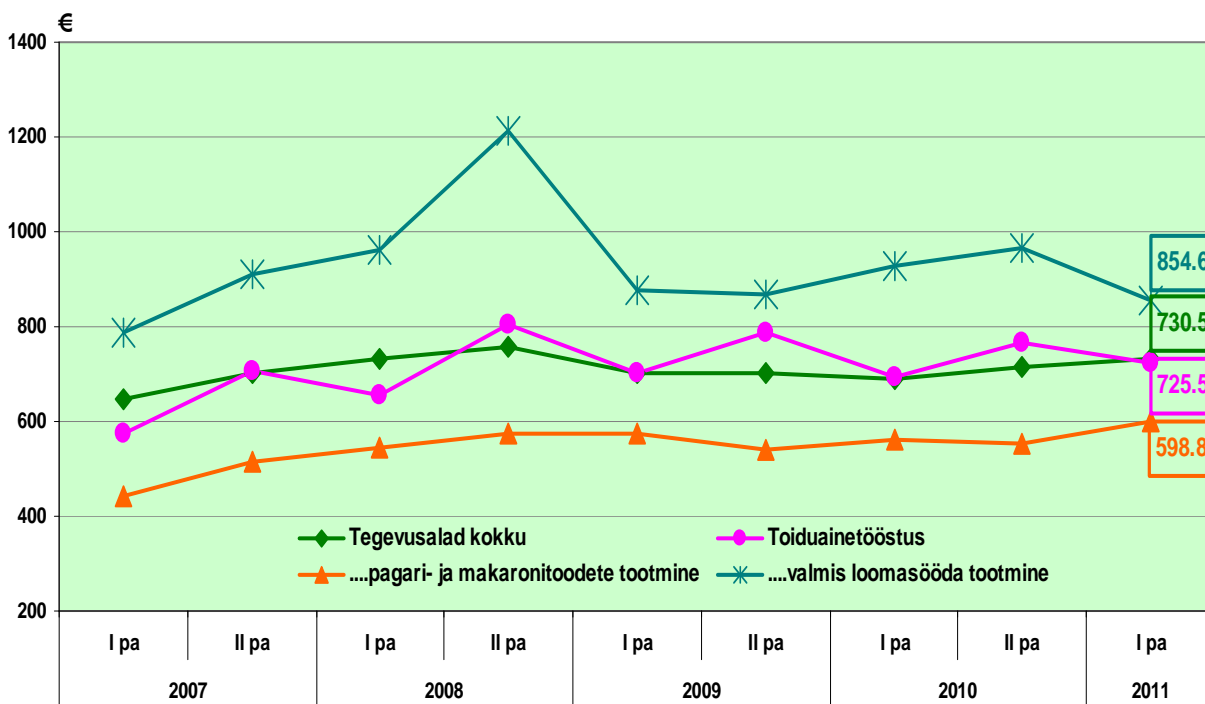
Joonis 7. Töötajate arv valmis loomasööta tootvates ettevõtetes, tööviljakus lisandväärtuse alusel

Allikas: ESA

Kuigi 2011. aasta I poolaastal pagari- ja makaronitooted valmistavate ettevõtete töötasu pisut tõusis eelneva aasta sama perioodiga võrreldes, oli see siiski väiksem nii toiduainetööstuse kui ka Eesti keskmisest palgast. 2011. aasta I poolaastal oli pagari- ja makaronitooted valmistavate ettevõtete keskmine töötasu 598,8 eurot ehk 17% toiduainetööstuse ning 18% Eesti keskmisest madalam.

Joonis 8. Keskmine palk Eestis, toiduaine- ning teraviljatööstuses (€)

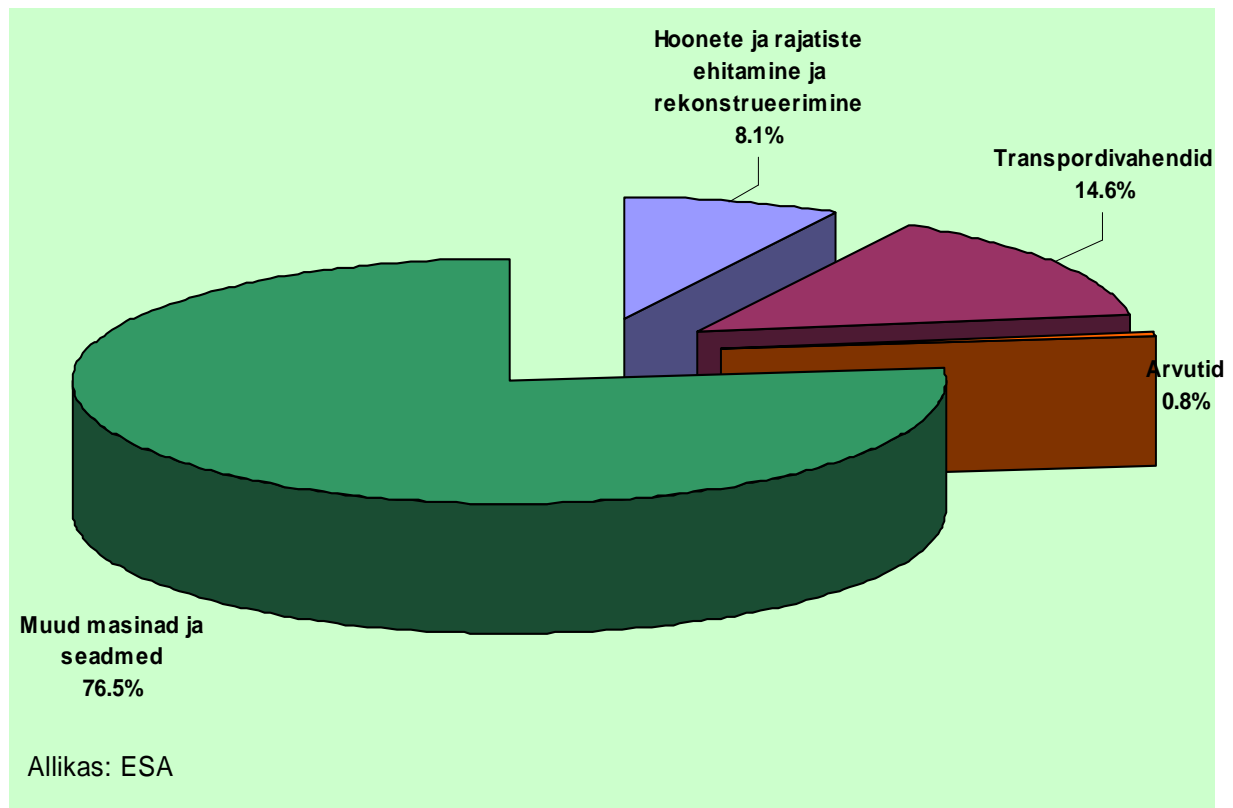
Allikas: ESA

Valmis loomasööta tootvate ettevõtete keskmine brutopalk 2011. aasta I poolaastal oli 854,6 eurot, olles ~20% kõrgem nii Eesti keskmisest kui ka toiduainetööstuse töötasust.

Konkurentsivõime arengu seisukohalt on väga oluline jätkuv investeerimine tootmistehnoloogia moderniseerimisse. ESA kiirstatistika andmetel on viimasel paaril aastal teraviljasektori investeeringud jäänud 9 - 12 miljoni euro vahele.

Teraviljatööstus investeeris 2011. aasta II kvartalis materiaalsesse põhivarasse ~ 1,5 miljonit eurot, mis on üle kahe korra (- 2,1 miljonit eurot) vähem kui 2010. aastal samal ajal.

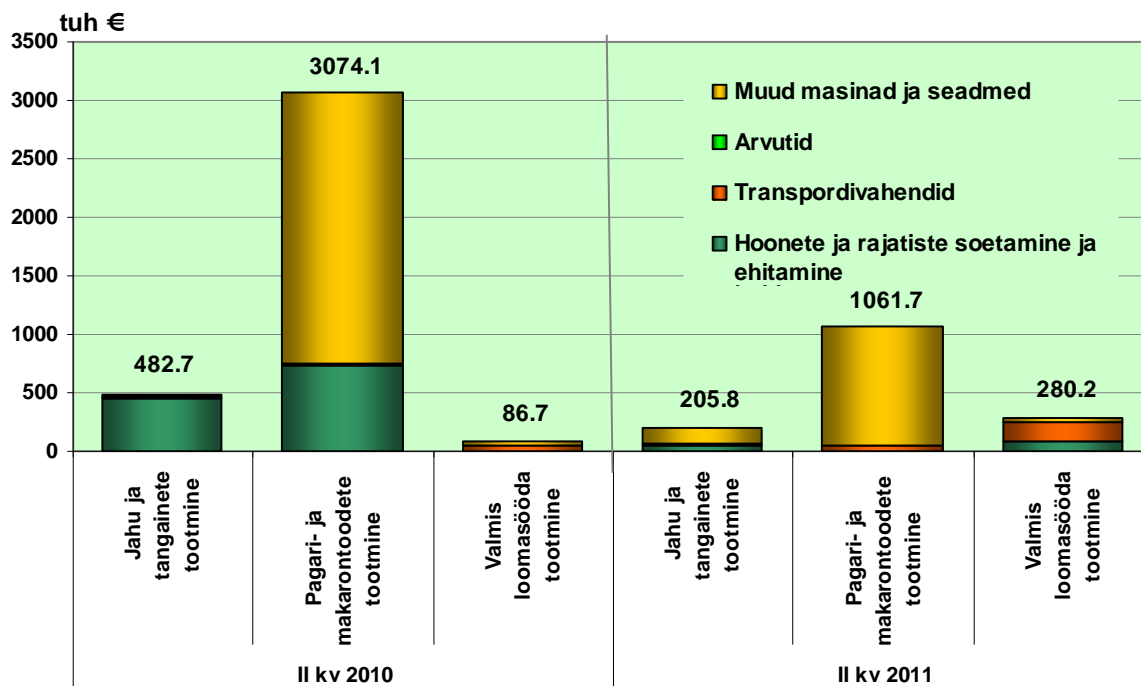
Joonis 9. Investeeringute osatähtsus teraviljasektoris II kv 2011. aasta (%)

Kõige rohkem investeeriti 2011. aasta II kvartalis masinatesse ja seadmetesse, kokku 1,2 miljoni euro väärtuses, mis moodustas kogu materiaalsesse põhivarasse tehtud investeeringutest 76,5%. Transpordivahenditesse investeeriti 225,7 tuhat eurot (14,6%), hoonete ja rajatiste ehitamisse ja rekonstrueerimisse 125,5 tuhat eurot (8,1%) ning arvutitesse 11,9 tuhat eurot (0,8%). Hoonete soetamisse ja maasse 2011. aasta II kvartalis ei investeeritud.

Võrreldes eelmise aasta sama perioodiga suurenesid 2011. aasta II kvartalis investeeringud transpordivahenditesse (+171,3 tuhat eurot) ja arvutitesse (+3,7 tuhat eurot), vähenes investeerimine masinatesse ja seadmetesse (-1,2 miljonit eurot), hoonete ja rajatiste ehitamisse ja rekonstrueerimisse (-755,3 tuhat eurot) ning hoonete ja rajatiste soetamisse (-314,3 tuhat eurot). Vaadates investeeringuid tootmisharude lõikes, siis teraviljasektoris investeerisid 2011. aasta II kvartalis kõige enam valmis loomasööta tootvad ettevõtted.

Joonis 10. Teraviljasektori investeeringud materiaalsesse põhivarasse II kv 2010 ja II kv 2011

Allikas: ESA

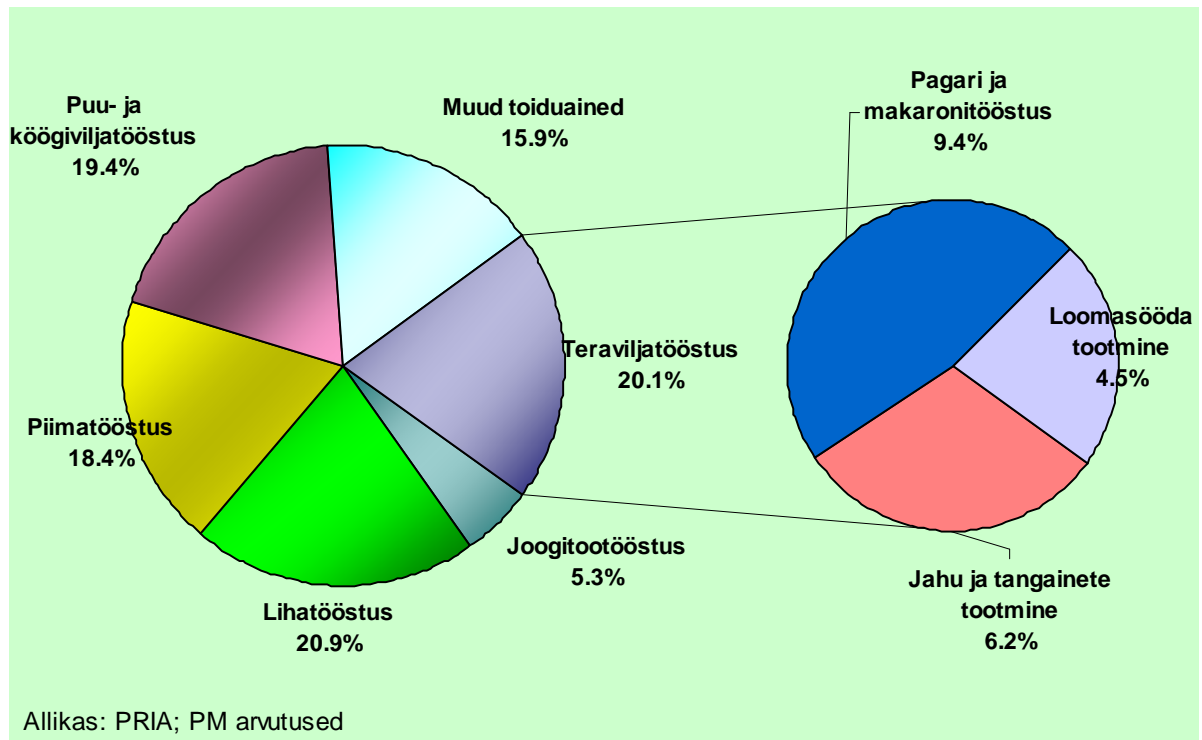
Pagari- ja makaronitoodete valmistamisega tegelevate ettevõtete investeeringud materiaalsesse põhivarasse 2011. aasta II kvartalis olid 1,1 miljonit eurot, mida oli ~3 korda (2 miljonit eurot) vähem kui eelmisel aastal samal ajal. Enamus investeeringutest kulus masinate ja seadmete soetamisele (95,7%).

Jahu ja tangainete valmistamisega tegelevad ettevõtted investeerisid 2011. aasta II kvartalis 205,8 tuhande euro eest. Võrreldes eelneva aasta sama ajaga vähenesid investeeringud üle kahe korra ehk 202,5 tuhande euro võrra. Suurema osa investeeringutest moodustas masinate ja seadmete (69,2%) soetamine ning hoonete ja rajatiste ehitamine ja rekonstrueerimine (20,5%).

Valmis loomasööda tootvate ettevõtete investeeringud 2011. aasta II kvartalis olid 208,2 tuhat eurot ehk ~3 korda suuremad kui eelneval aastal. Investeeriti kõige enam transpordivahenditesse (58,2%) ning hoonete ja rajatiste ehitamisesse ja rekonstrueerimisse (28,9%).

Alates 2008. aastast kuni 2013. aastani makstakse põllumajandustoodetele ja mittepuidulistele metsasaadustele lisandväärtuse andmise investeeringutoetust (meede 1.6) Eesti maaelu arengukava 2007-2013 alusel Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD).

Joonis 11. Meetme 1.6 toetuste määramine sektorite lõikes 2008 - 2010. aastal (%)

Toetus on suunatud ka keskkonna- ja energiasäästlikkuse tagamisele, innovatiivsete investeeringute soodustamisele ja biokütuste tootmise ning bioenergia kasutamise edendamiseks.

PRIA (Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet) andmetel määrati teraviljasektorile 2008 -2010. aasta taotlusvoorusudes kokku ~ 4,5 miljoni euro eest investeeringutoetust, mis moodustas 20% kogu toetuste summast. Kõige enam on teraviljasektoris määratud toetust pagari ja makaronitööstusele (2,1 miljonit eurot). Jahu ja tangaineid tootvatele ettevõtetele on määratud 1,4 miljonit eurot ja kõige vähem loomasöödatootjatele – 1 miljon eurot.

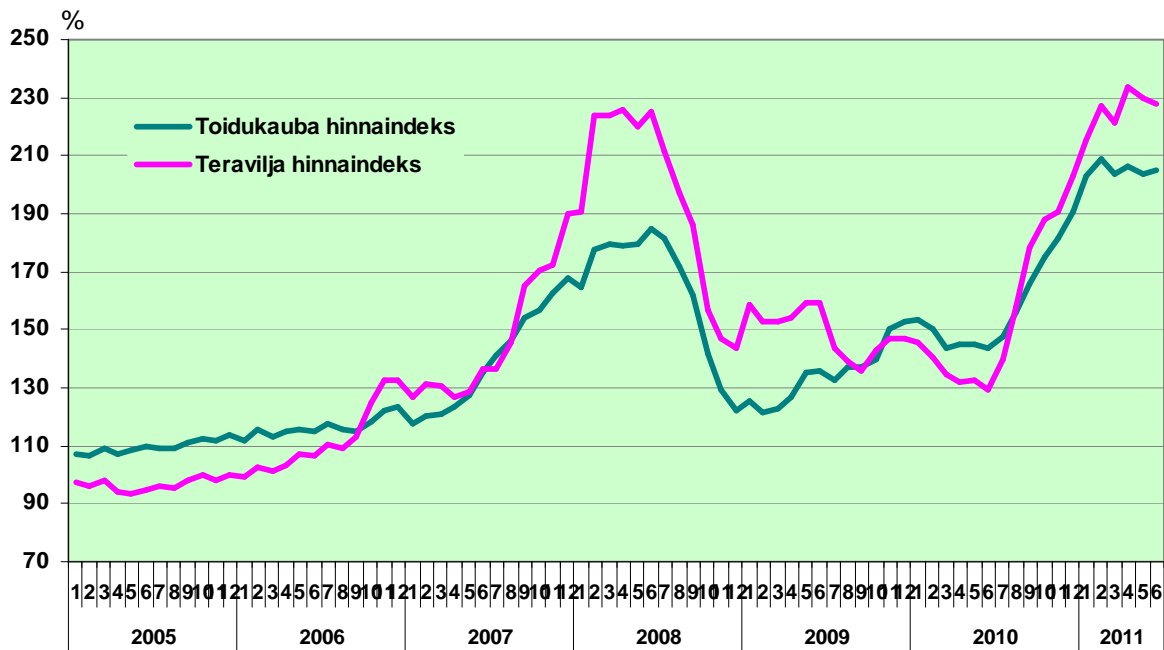
Teravilja ja -toodete hind

FAO prognooside kohaselt on oodata 2010/11 saagiaastal väga head teraviljasaaki, mis suurendab varusid. Maailmakaubanduse tagasihoidlik kasv ja hea pakkumise-nõudluse suhe avaldas survet ka hindadele ja selle tulemusel teravilja ekspordihinnad juuni kahe esimese nädala jooksul langesid, reageerides ilmastikutingimuste paranemisele olulisemates EL teravilja kasvatavates riikides, samuti prognoositust suurema saagi kogumisele USAs. Kinnitus, et Venemaa tühistab ekspordikeelu alates juulist, avaldas samuti survet hindadele.

Maailma teravilja hinnaindeks³ oli 228 punkti juunis, 13 protsendipunkti kõrgem kui aasta alguses ning 76 protsenti kõrgem eelmise aasta sama ajaga võrreldes.

³ Teravilja hinnaindeks on arvatud kasutades teravilja (sh riisi) hinnaindeksite kaalutud keskmist kaubanduses aastatel 2002-2004

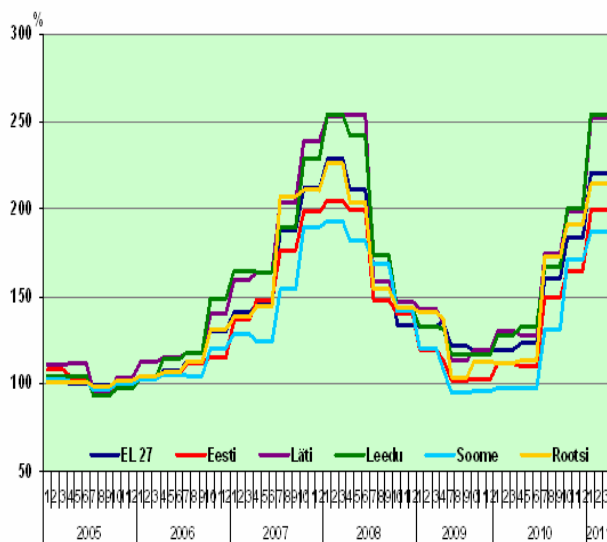
Joonis 12. Maailma toidukauba ja teravilja hinnaindeks; 2000 – 2011

Allikas: FAO

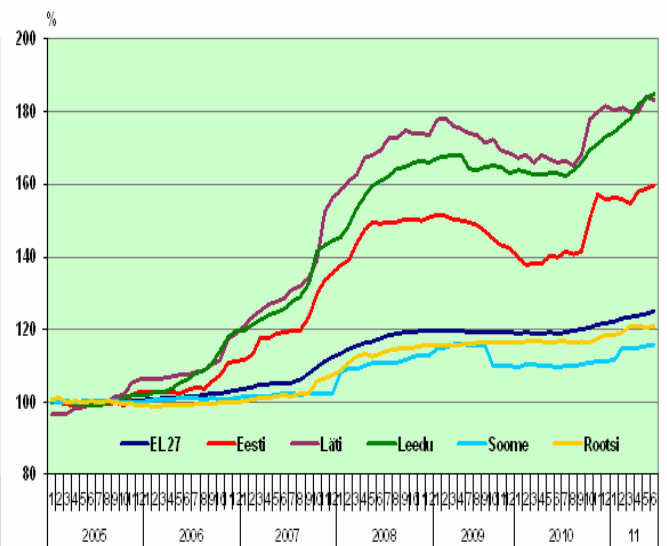
Võrreldes hinnaindeksite muutusi on näha, et teraviljatoodete tarbijahinnaindeks ei ole muutunud kooskõlas teraviljahinnaindeksiga⁴. Teraviljahindade volatiivsus on suurem ja muutus kajastub tarbijahindades mõningase nihkega. Teravilja- ja tarbijahindade vahelise nõrga seose põhjuseks võib olla tooraine osatähtsuse langus tarbijahindades, tihed konkurents, pikaajalised lepingud ning töötajate ja jaemüüjate turundusstrateegiad.

Joonis 13. Teraviljahinnaindeksi muutus Eestis ja lähiriikides (2005= 100)

Allikas: Eurostat

Joonis 14. Teraviljatoodete tarbijahinnaindeksi muutus Eestis ja lähiriikides (2005= 100)

Allikas: Eurostat

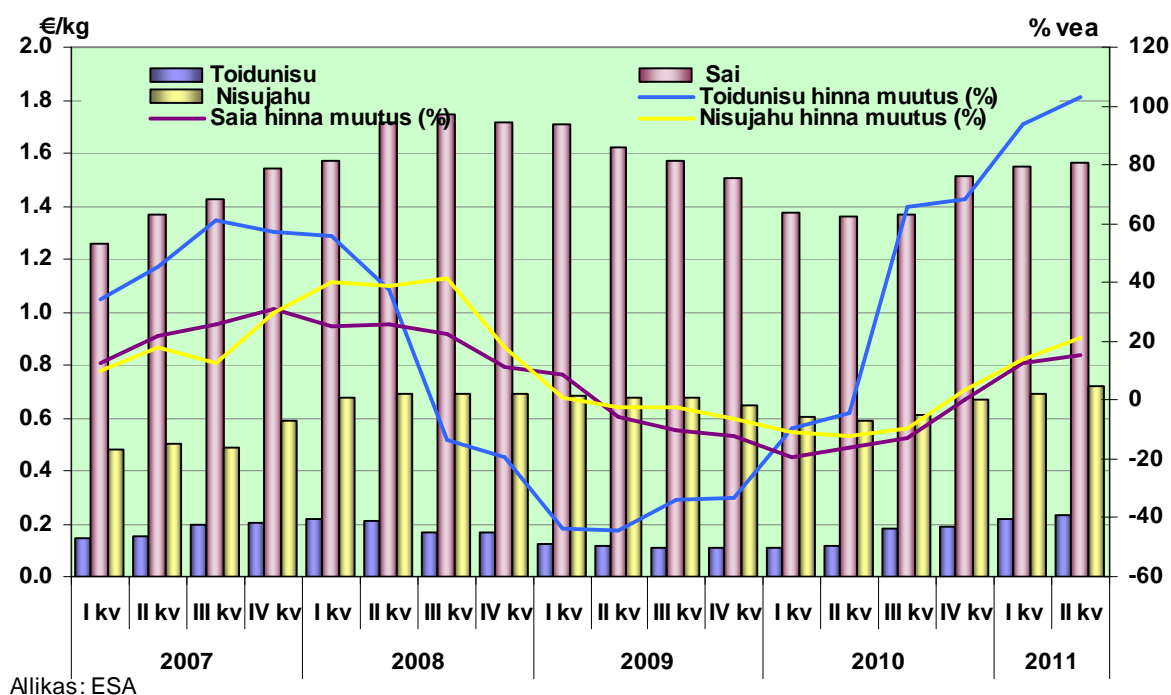
⁴ Teravili k.a seemnevil

Teraviljatoodete hinnad püsisid kõrgel 2009. aasta sügiseni, mil hakkasid taas langema ja saavutasid oma madalaima taseme 2010. aasta veebruaris, püsid seal väikeste kõikumistega kuni 2010. aasta sügiseni, millele järgnes järsk tõus. Võrreldes Eesti teraviljatoodete tarbijaindeksi arenguid naaberriikidega, siis Eesti indeksimuster on kõige sarnasem Läti ja Leeduga. Soomes ja Rootsis, kus on stabiilsem majandus, jäävad hinnakõikumised meie omale alla.

Teravilja kokkuostuhinna ning teraviljatoodete jaemüügihinna võrdlusest nähtub, et teravilja kokkuostuhind hakkas alates 2010. aasta III kvartalist jõudsalt kasvama ja see trend on jätkunud ka 2011. aastal. Tooraine hinnatõusust tulenevalt hakkasid kallinema ka pagaritooted. Lisaks tooraine hinnatõusule on suurenenud ka teised tootmiskulud (nt elekter, transport).

Tarbijate hinnatundlikus on tootjate tootesortiment viimastel aastatel põhjalikult muutnud. Praegu ostetakse rohkem leiba ja saia, aga varasemast vähem kooke ja saiakesi. Jaekaubandusketid on toonud turule ka pagaritoodete omabränditooteid (*private label*).

Joonis 15. Saia, toidunisu, nisujahu hind⁵ (kr/kg) ja hinnamuutus (%) võrreldes eelmise aastaga (vea)

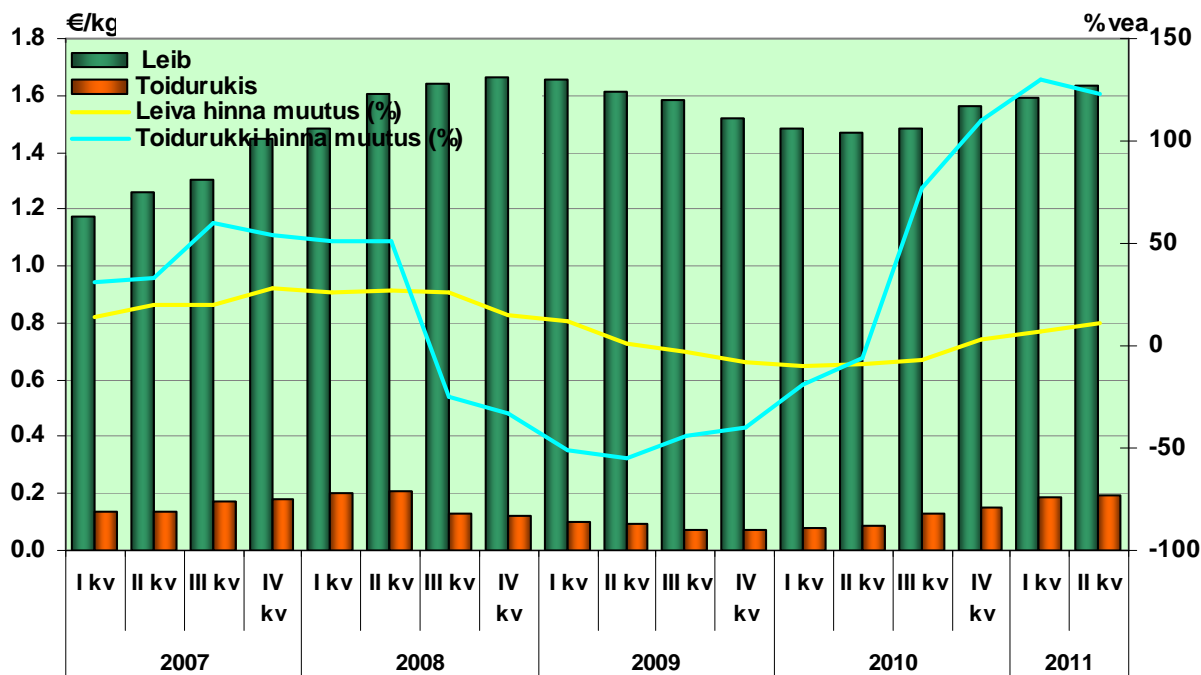
Allikas: ESA

Toidunisu ees maksti 2011. aasta II kvartalis keskmiselt 0,23 €/kg, mis oli eelmise aasta sama perioodiga võrreldes ~2 korda kõrgem. Nisujahu maksis 2011. aasta II kvartalis keskmiselt 0,72 €/kg ehk 21,4% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. Saia keskmine hind 2011. aasta II kvartalis oli 1,57 €/kg. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes kallines sai 15,2%.

Toidurukki keskmine kokkuostuhind 2011. aasta II kvartalis oli 0,19 €/kg. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga tõusis toidurukki kokkuostuhind 2,2 korda. Leivakilo keskmine hind kauplustes oli 2011. aasta II kvartalis 1,64 eurot. Eelneva aasta sama ajaga võrreldes tõusis leiva hind 11,5%.

⁵ Teraviljatoodete hinnad sisaldavad käibemaksu

Joonis 16. Leiva ja toidurukki hind (kr/kg) ning hinnamuutus (%) võrreldes eelmise aastaga (vea)

Allikas: ESA

Teravilja kaubandus

Teravilja⁶ ja teraviljatoodete **import** rahalises väärtuses oli 2011. aasta I poolaastal 22,7 miljonit eurot olles ~2 korda ehk 12,1 miljonit eurot suurem kui eelmise aasta I poolaastal. Suurenemine tulenes sisseveetava teravilja koguste ja hinna tõusust.

Koguseliselt imporditi 2011. aasta esimese kuue kuuga Eestisse teravilja ja teraviljatooteid ümberarvestatuna (ü.a) teraks 108,8 tuhat tonni, millest suurema osa moodustas odra sissevedu (47,2%). Odra kasvupinna (~25%) ja saagikuse (~-10%) vähenemise tulemusel tekkis kodumaise odra puudujääk ja import suurenes üle 2 korra võrreldes eelneva aastaga. Nisu ja nisutoodete sisseveo suur osatähtsus (25,8%) oli tingitud sellest, et Eestis ei kasvatata pagari- ja pastatoodete tootmiseks vajalikku kõvanisu.

Võrreldes eelneva aasta sama perioodiga suurenes 2010. aasta I poolaastal teravilja ja -toodete sissevedu (ü.a. teraks) 32,9 tuhat tonni ehk 43,4%. Kesise teraviljasaagi tulemusel suurenes just terana imporditava vilja kogus. Enamus imporditud teraviljast ja -toodetest (94,2%) saabus nn kolmandatest riikidest.

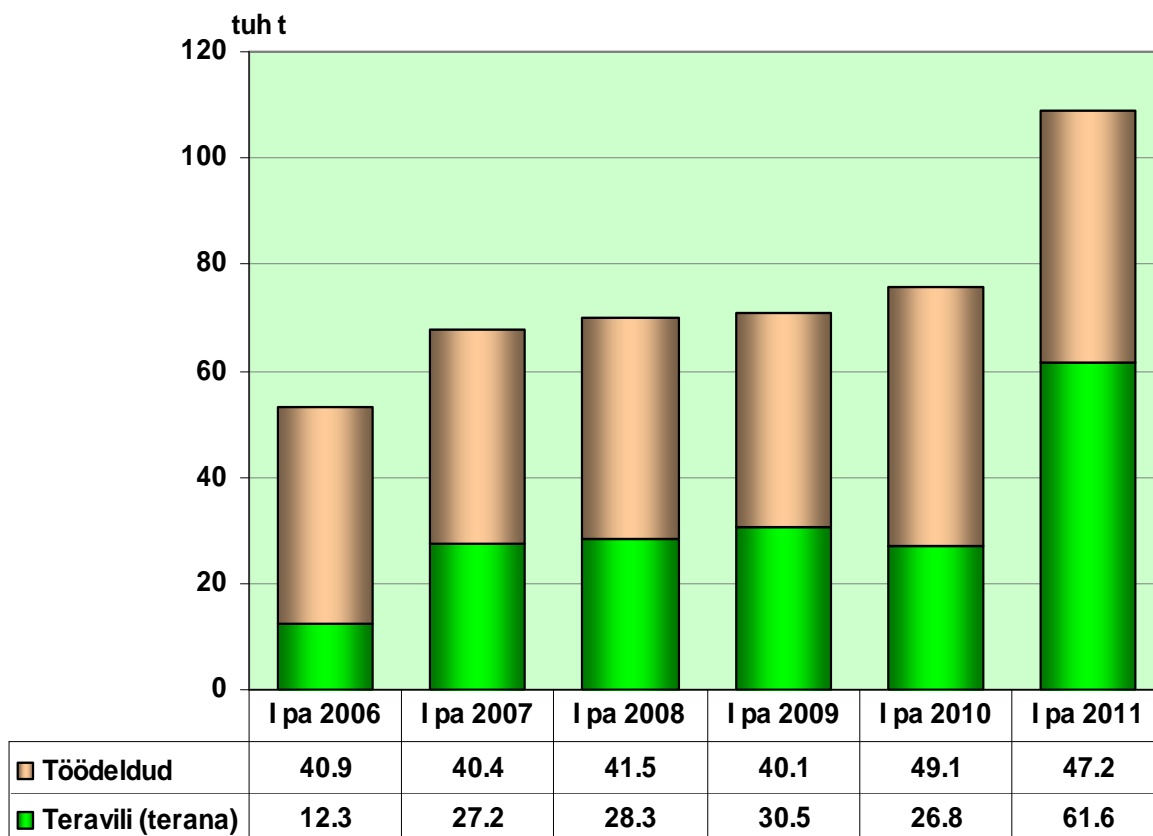
Nisu (terana) imporditi 2011. aasta I poolaastal 9,8 tuhat tonni. Suur osa sisseveetavast nisust pärines Soomest (85,3%), vähem toodi Leedust (7,0%) ja Lätist (6,6%).

Töödeldud tooted nisust (ü.a. teraks) lisasid teranisust impordile 18,3 tuhat tonni, mis on 26,3% vähem kui eelmisel aastal samal perioodil.

Kokku toodi Eestisse 2011. aasta kahe esimese kvartaliga nisu ja töödeldud tooteid nisust (ü.a. teraks) 28,1 tuhat tonni, mida on 9% rohkem kui eelmisel aastal samal perioodil.

⁶ Kombineeritud nomenklatuuri (KN) kaubagrupp 10 v.a riis

Joonis 17. Teravilja ja teraviljatoodete (ü.a. teraks) import 2006 - 2011 (I pa; tuh t)

Allikas: ESA

Rukist (terana) imporditi 2011. aasta I poolaastal 6,8 tuhat tonni, mida oli 15,8% vähem kui eelmisel aastal samal ajal. Kogu sisseveetav rukis toodi Lätist (88,9%) ja Soomest (11,1%). Teradena sisseveetavale rukki kogusele lisanduvad töödeldud tooted rukkist (ü.a. teraks), mida oli 2011. aasta I poolaastal 536 tonni st 25,3% (135 tonni) rohkem kui eelmisel aastal samal ajal.

Rukist ja töödeldud tooteid rukkist (ü. a. teraks) toodi 2011. aasta esimese kuue kuuga Eestisse 7,3 tuhat tonni ehk 13,4% vähem kui eelmisel aastal samal perioodil.

Odra (terana) import 2011. aasta I poolaastal oli 34,1 tuhat tonni. Võrreldes eelneva aasta I poolaastaga suurenes 2011. aasta esimese kuue kuuga odra sissevedu 5,2 korda. Enamus imporditavast odrast toodi Lätist (82,5%) ja Hollandist (15,0%).

Töödeldud tooteid odrast (ümberarvestatuna teraks) toodi Eestisse 2011. aasta kuue esimese kuuga 17,3 tuhat tonni, mida oli 8,5% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal.

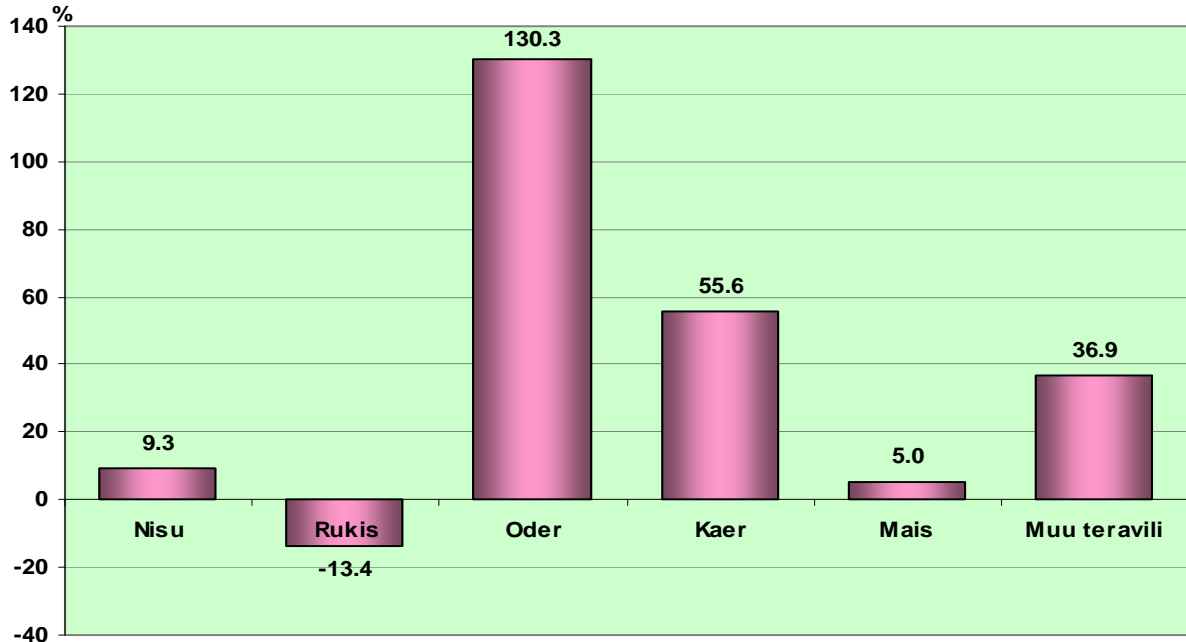
Otra ja odratooteid (ü.a. teraks) imporditi 2011. aasta kuue esimese kuuga kokku 51,4 tuhat tonni, mida on 55,6% (29,1 tuhat tonni) rohkem kui eelmisel aastal samal ajal.

Kaera (terana) osteti sisse 2011. aasta I poolaastal 1,2 tuhat tonni. Võrreldes eelneva aasta sama perioodiga sisseveetava kaera kogus suurenes 2,8 korda (797 tonni). Enamus kaerast imporditi Soomest (97,8%).

Kaerast töödeldud tooteid (ümberarvestatuna teraks) toodi Eestisse 2,4 tuhat tonni, mida on ~20% rohkem kui 2010. aastal samal ajal.

Kokku imporditi kaera ja kaeratooteid (ü.a teraks) 2011. aasta esimese kuue kuuga 3,7 tuhat tonni. Võrreldes 2010. aasta I poolaastaga kaera ja kaeratoodete (ü.a teraks) sisseveo maht suurenes 55,6% sellel aastal (1,3 tuhat tonni).

Joonis. 18. Teravilja ja teraviljatoodete (ü.a teraks) impordi muutus I pa 2010 = 100%

Allikas: ESA; PM arvutused

Koguseliselt **eksporditi** 2011. aasta I poolaastal teravilja ja teraviljatooted (ü.a. teraks) 122,2 tuhat tonni. Võrreldes eelmise aastaga suurenes teravilja ja teraviljatoodete (ü.a teraks) väljavedu 26,9% (25,9 tuhat tonni). Kõige suurem osatähtsus teravilja ekspordis oli odral (61,5%) ja nisul (29,6%). Teiste teraviljaliikide osatähtsus jäi alla 5%.

Nisu (terana) väljavedu 2011. aasta kuue esimese kuuga oli 23,2 tuhat tonni ehk 37% (13,8 tuhat tonni) vähem kui eelmisel aastal samal perioodil. Olulisemad sihtriigid olid Saksamaa (68,2%), Hispaania (14,2%) ning Läti (13,7%).

Töödeldud tooted nisust (ü.a. teraks) eksporditi 14,8 tuhat tonni. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga vähenes töödeldud toodete eksport 10% (1,7 tuhat tonni).

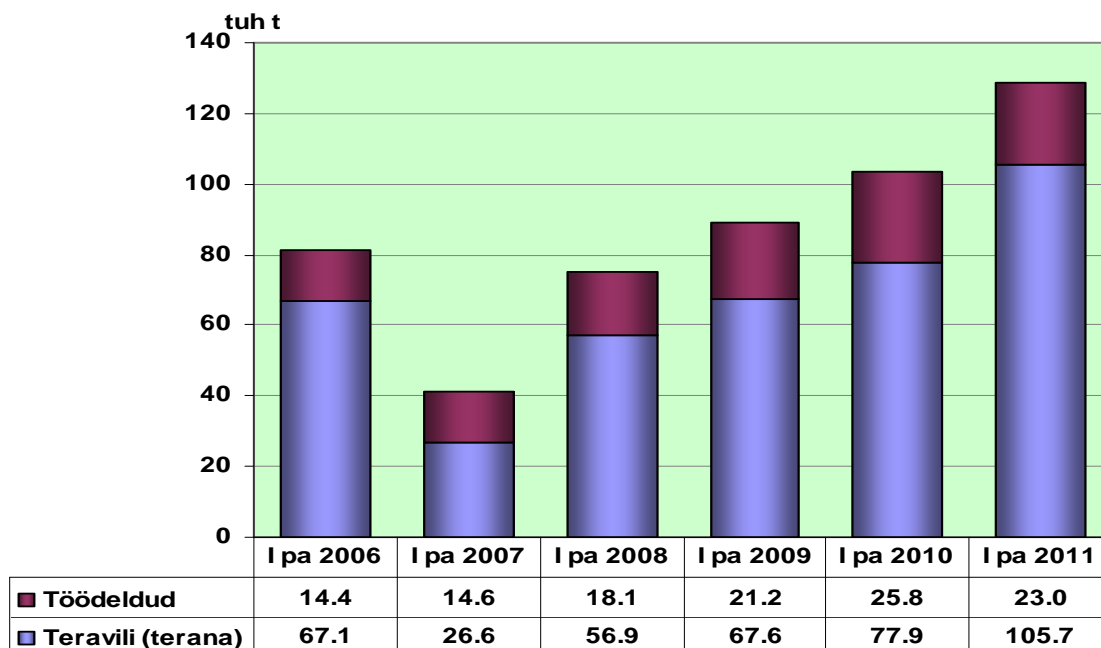
Kokku eksporditi nisu ja nisutooteid (ü.a. teraks) 2011. aasta I poolaastal 38,0 tuhat tonni. Võrreldes eelmise aastaga vähenes nisu ja nisutoodete eksport kokku 29% (15,5 tuhat tonni).

Rukist (terana) eksporditi 2011. aasta kuue esimese kuuga 17,8 tonni, sihtriigiks oli Taani (100%). Rukki eksport (terana) vähenes eelneva aasta saagi vähenemise tõttu ~30 korda.

Rukkist tooteid (ü.a teraks) eksporditi 2,3 tuhat tonni. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga jäi rukkitoodete eksport peaaegu muutumatuks (-0,5%).

Rukki ja rukkitoodete (ü.a teraks) väljavedu kokku oli 2011. aasta kuue esimese kuuga 2,3 tuhat tonni, mida on 19% (525 tonni) vähem kui eelmisel aastal samal perioodil.

Joonis 19. Teravilja ja teraviljatoodete (ü. a teraks) eksport 2006-2011 (I pa;tuh t)

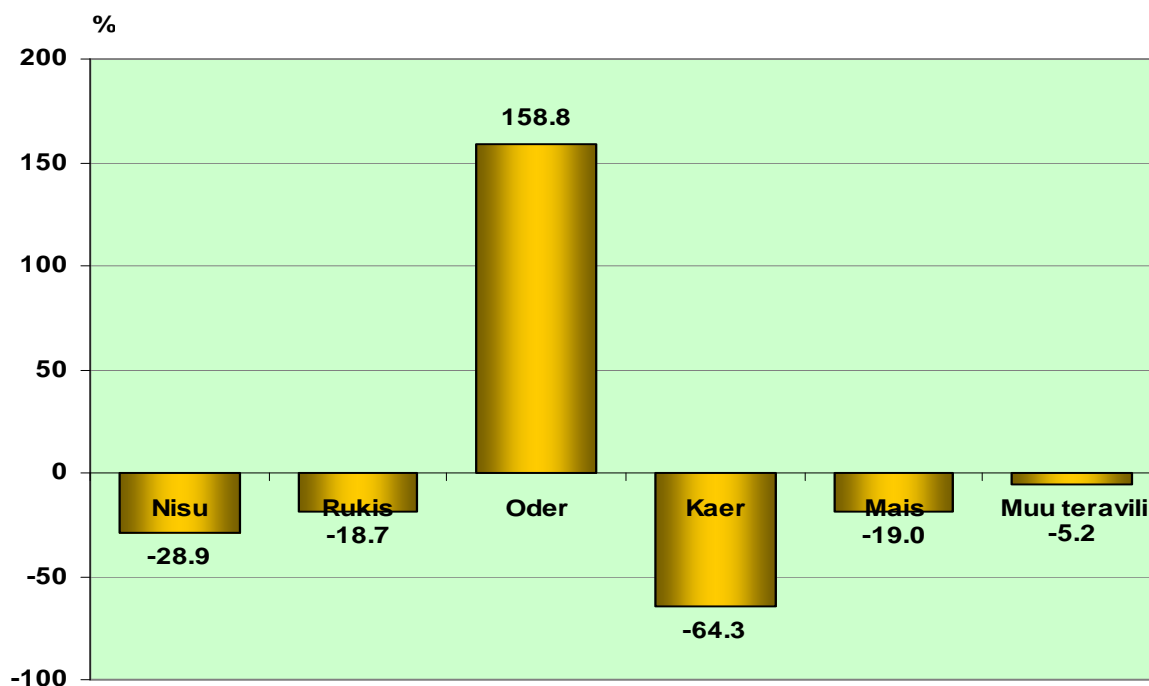
Allikas: ESA

Odra (terana) eksport 2011. aasta I poolaastal oli 79,0 tuhat tonni. Suurem osa eksporditavast odrast viidi Liibüasse (31,2%), Küprosele (22,3%) ja Leetu (17,1%).

Töödeldud tooted odrast (ü.a. teraks) eksporditi 181 tonni, mida on 25% (36 tonni) rohkem kui eelmisel aastal samal perioodil.

Odra ja odratoodete (ü.a teraks) eksport kokku oli 2011.aasta I poolaastal 79,1 tuhat tonni. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga suurenes 2011. aasta I poolaastal odra ja odratoodete (ü.a teraks) eksport 2,6 korda (48,6 tuhat tonni).

Joonis 20. Teravilja ja teraviljatoodete (ü.a teraks) ekspordi muutus 2010 = 100%

Allikas: ESA; PM arvutused

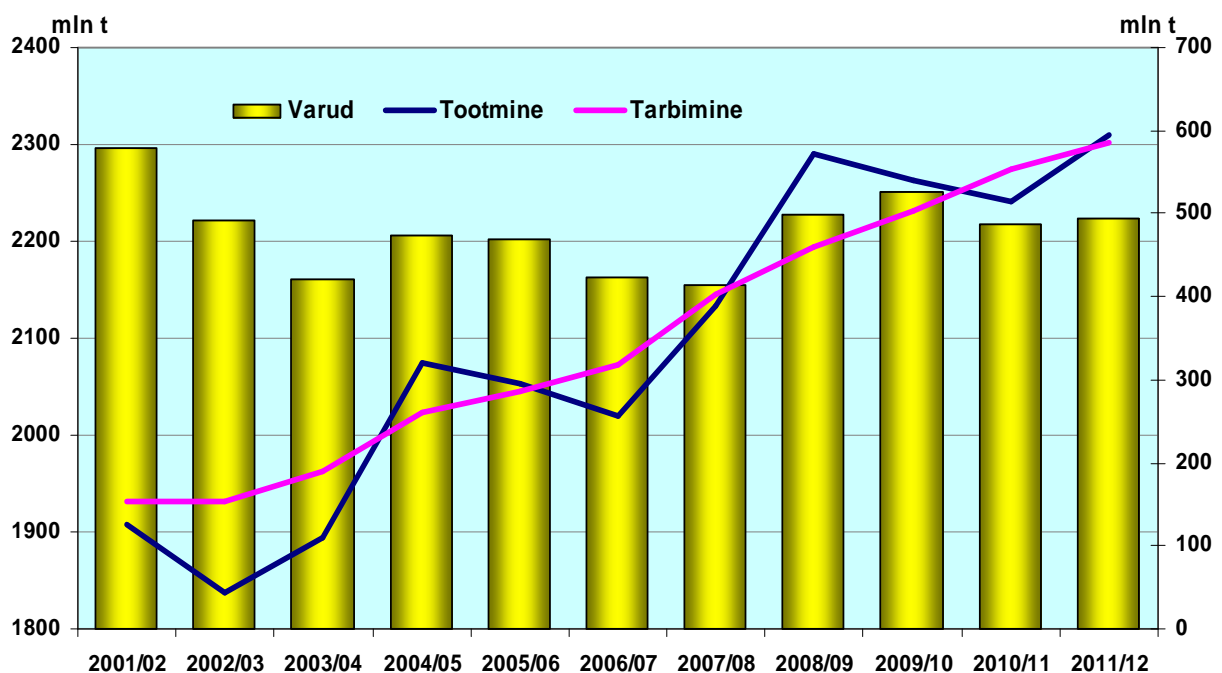
Kaera (terana) veeti 2011. aasta esimese kuue kuuga Eestist välja 2,3 tuhat tonni. Võrreldes eelneva aasta sama ajaga vähenes 2011. aasta I poolaastal kaera (terana) eksport 73,5% (-7,2 tuhat tonni). Väljaveo sihtriikideks olid Läti (92,1%), Saksamaa (4,9%) ning Taani (3,0%). Kaerast tooteid (ü.a. teraks) eksporditi 2011. aasta kuue esimese kuuga 1,4 tuhat tonni. Võrreldes eelmise aasta sama ajaga püsis kaeratoodete eksport muutumatuna. Kokku eksporditi kaera ja kaeratooted (ü.a. teraks) 2011. aasta I poolaastal 4,0 tuhat tonni, mida oli 2,8 korda (7,2 tuhat tonni) vähem kui eelmisel aastal samal perioodil.

Maailma prognoosid

FAO (*Food and Agriculture Organization of the United Nations*) prognooside kohaselt on 2011/12 saagiaastal maailma teravilja **kogutoodang** 2314,9 miljonit tonni, mis on 3,5% suurem eelmise saagiaastaga võrreldes. Oodatav teraviljatoodangu tõus toob küll kergendust olukorrale turul, kuid sellest ei piisa varude täiendamiseks. Toodangu suurenemine tuleneb põhiliselt saagikuse taastumisest ja kasvupindade suurenemisest.

Esialgsete prognooside kohaselt on 2011/12 saagiaastal teravilja **kogutarbimine** 2311,3 miljonit tonni ehk 1,4% kõrgem eelmise saagiaastaga võrreldes. Toiduks kasutatakse teravilja 1069,2 miljonit tonni (+1,4%) ning söödaks 785,8 miljonit tonni (+1,5%) ning muuks otstarbeks (nt biokütused) kasutatakse teravilja 456,3 miljonit tonni ehk 1,2% rohkem kui eelmisel saagiaastal.

Joonis 21. Teravilja tootmine, tarbimine ja varud maailmas, 2001 - 2012

Allikas: FAO

Teravilja **varud** 2011/12 saagiaasta lõpuks on 494 miljonit tonni, mis on ainult 1% rohkem võrreldes järsult vähenenud algvarudega. Riisi varud kasvavad prognooside kohaselt kõige enam (+3,3%) ja seda tänu rekordsaagile ja suurele algvarule. Söödatravilja varud täienevad samuti vähesel määral (+1,3%), kuid nisu varud alanevad (-2,6%).

Teravilja **hinnad** jäävad tõenäoliselt kõrgele, eriti nisu ja söödateravilja turgudel. Venemaa teravilja ekspordikeelu tühistamine 2011. aasta juulis võib avaldada survet hindadele, kuid ebakindlad saagi väljavaated USAs ja ELi juhtivates teraviljakasvatus piirkondades jätavad rahvusvahelised teraviljahinnad endiselt kõikuvaks .